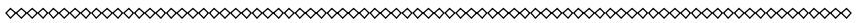

DOI 10.34132/pard2023.22.03

DIGITALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION AND ITS PECULIARITIES AND PROSPECTS IN UKRAINE

Oleksandr Yevtushenko, Doctor of Political Sciences, Professor, Department of Public Management and Administration, Institute of Public Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

The article analyzes the digitalization of public administration and its peculiarities as an instrument of socio-economic changes in Ukraine in the context of European integration, because digital technologies allow us to change the way territorial communities and regions function, increase the level of labor productivity and well-being of the population, and overcome challenges in the field of public administration.

It is discovered that digitalization creates a positive effect not only in public administration, but also in the field of economy, education, and culture, providing the saving in human, financial, and material resources, and promoting the solution of socially significant problems.

It is noted that digitalization, as a process of society's transition to digital technologies in all spheres of public life, forms a more inclusive society and better governance mechanisms and is a tool for achieving Ukraine's strategic goal of increasing GDP by 8 times, up to 1 trillion USD in 2030.

It is determined that effective communication between society and public administration is possible only in the context of e-democracy, which involves the use of information technology by citizens, government, political parties at the local and regional levels, and improvement of procedures for providing and receiving public services. An example of e-democracy is the online platform "VzaiemoDiia" (Interaction), which expands the opportunities for citizens to participate in public administration processes, including vulnerable categories of the

population, who currently have less opportunity to influence public decisions. Moreover, users will be able to receive high-quality feedback, since the Ministry of Digital Transformation not only collects all communication channels in a single “window” but also analyzes the imperfections to make each communication channel even more effective.

It is substantiated that the digitalization of public administration allows us to increase the amount of open data and strengthen the guarantees of access to publicly available information contained in state and municipal information systems. In fact it changes and transforms social relations, changes the process of performing functions by public authorities, expands their capabilities in making management decisions based on data obtained with the help of the information technology, and in particular in the processes of administration, provision of state and municipal services by citizens in electronic form, the establishment of digital communication channels, artificial intelligence, robotics, the Internet of things, big data analytics, and cloud technologies.

In further research, it is proposed to pay attention to the study of digitalization and digitalization processes in the executive and administrative activities of public administration entities.

Key words: digitalization, digital technologies, public administration, e-democracy.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В останні десятиріччя в економічно розвинутих країнах світу ми спостерігаємо за стрімким розвитком цифрових технологій: впровадження швидкісного Інтернету, сучасних цифрових сервісів, онлайн-платформ тощо. Досвід країн ЄС показує, що розробка та застосування електронних цифрових процесів в публічному управлінні сприяє створенню єдиного інформаційного простору, налагодження ефективної взаємодії з громадянами.

Під публічним управлінням ми розуміємо «процес управління суспільними справами, що складається з: 1) державного управління, де суб’єктом є держава в особі відповідних структур; 2) місцевого

самоврядування, де суб'єктом управління є територіальна громада в особі органів місцевого самоврядування; 3) громадського управління, де суб'єктами є недержавні утворення, громадські організації» [5, с. 20].

Отже, євроінтеграція України, потребує аналізу існуючих процесів цифровізації, щоб зрозуміти шляхи і стратегії її подальшого розвитку для підвищення ефективності публічного управління. Дослідники визначають цифровізацію (з англ. digitalization) управлінських процесів, як «механізм, що сприяє розвитку цифрової інфраструктури, цифрових навичок, запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя» [2, с. 74].

На нашу думку, саме цифровізація публічного управління є інструментом соціально-економічних змін в Україні, оскільки цифрові технології дозволяють змінити спосіб функціонування територіальних громад, регіонів, а також підвищити рівень продуктивності праці та добробуту населення, подолати виклики у сфері публічного управління, на які не завжди можна швидко зреагувати, полегшивши доступ населення до основних послуг, сприяти вирішенню соціальних проблем. Маємо зазначити, що, з використанням цифровізації у сфері публічного управління діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з надання публічних послуг в електронній цифровій формі населенню стає більш прозорою та ефективною.

Однак цифровізація не обмежується виключно технологіями, а є частиною процесу суспільного розвитку, формуванню нових взаємозв'язків між галузями та сферами людської діяльності. Цифровізація змінює управлінську культуру, тому що по-перше, оптимізує управлінські процеси, мінімізує витрати на обробку документів – перевід їх в цифрову форму («діджиталізація»); по-друге, підвищує ефективність та продуктивність управлінської праці, швидке та ефективне прийняття рішень у реальному часі; по-третє, зменшує витрати на управлінський персонал в умовах переходу на цифрові технології; по-четверте, зумовлює появу нових професій і спеціальностей, що потребує підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Вважаємо, що цифровізація публічного управління в Україні є інструментом соціальних змін, створюючи позитивний ефект не тільки в публічному управлінні, але й у сфері економіки, освіти, культури, забезпечуючи економію людських, фінансових, матеріальних ресурсів, а також сприяючи вирішенню суспільно значущих проблем, зменшенню соціальної напруги в суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із цієї проблеми. Незважаючи на велику кількість публікацій, присвячених цифровізації, теоретичного осмислення та прикладного аналізу потребують умови та фактори їх ефективного розвитку в публічному управлінні. Теоретичну основу дослідження особливостей цифровізації публічного управління складають праці українських та зарубіжних вчених, таких як Е. Войнова [1], М. Гаген [18], Н. Грицяк [4], О. Данікові, К. Січкаренко [2], К. Елдінг та Р. Морріс [17], С. Кліфт [19], К. Маркевич [7], С. Пиріг [9], О. Пищуліна [10] та ін. Праці вказаних вчених є актуальними для з'ясування особливостей цифрових перетворень в публічному управлінні, а також перспектив цифрового розвитку України.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є дослідити особливості цифровізації публічного управління, як інструменту соціально-економічних змін в Україні.

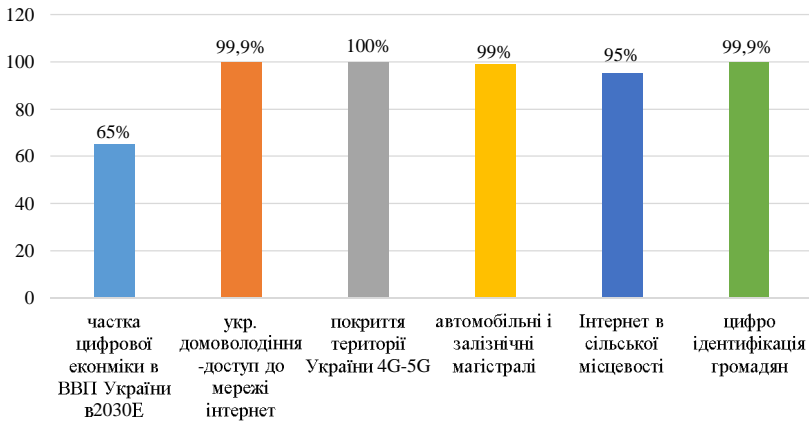
Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах інформація та інформаційні технології, поступово проникає у різні сфери людської діяльності, формуючи нові можливості та умови для правового, політичного, економічного, соціального, культурного та іншого розвитку людства. Отже перехід від інформаційного до цифрового суспільства стимулює позитивні зміни в різних сферах, формує потребу у виробленні нових поглядів та наукового переосмисленні можливостей їх використання в публічному управлінні.

Під цифровізацією розуміється «багатогранний процес переходу суспільства на цифрові технології в усіх сферах суспільної життєдіяльності, тобто перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний» [13]. Дослідник К. Маркевич визначає її, як «одну з

визначальних тенденцій розвитку людської цивілізації, яка формує більш інклюзивне суспільство та кращі механізми управління, розширює спосіб співпраці людей, підвищує якість та охоплення державних послуг...» [7].

Так К. Елдінг та Р. Морріс вважають, що цифровізація – це «технологія, з налагодження взаємодії між установами» [17]. По суті «цифровізація» – це скоріше інструмент, що дозволяє стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства в Україні. Отже активне впровадження Україною політики цифровізації, намагання оцифрувати весь спектр державних послуг стає найважливішим інструментом змін в суспільстві та економіки й демонструє, що країна не лишається осторонь від всесвітніх тенденцій [14].

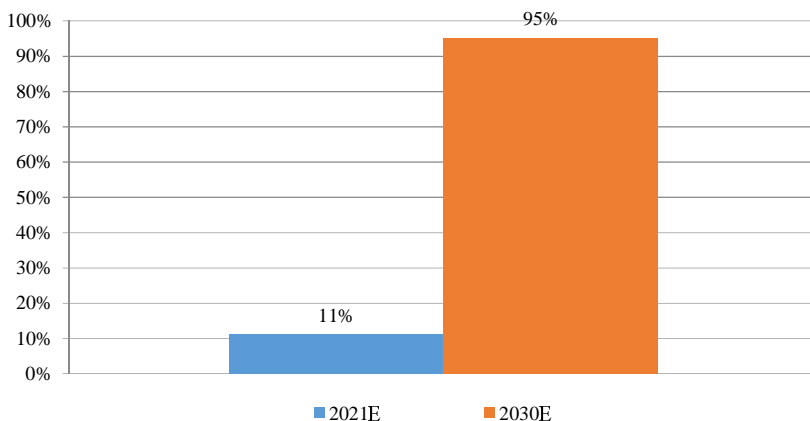
Цифровізація є «головним інструментом для досягнення стратегічної цілі України – збільшення ВВП у 8 разів, до 1 трлн дол. у 2030Е, та забезпечення добробуту, комфорту та якості життя українців на рівні, вищому за середній показник у Європі». По оцінкам експертів частка цифрової економіки у ВВП найбільших країн світу у 2030 досягне 50-60%. В Україні цей показник може бути – 65% ВВП за цільовим (форсованим) сценарієм, реалізація якого означає досягнення таких КРІ до 2030Е (Діаграма 1) [13].

Діаграма 1. Реалізація форсованого сценарію до 2030Е.

Джерело: складено автором на основі [13]

Цифровізація надає можливість створювати щонайменше від 11% (у 2021Е) до 95% (2030Е) додаткового ВВП на рік (Діаграма 2), що дозволить за 10 років збільшити надходження в бюджет на \$240 млрд. та створити 700 тис. нових робочих місць (без урахування експортної ІТ-індустрії).

Діаграма 2. Додатковий ВВП в умовах цифровізації.

Джерело: складено автором на основі [13]

На нашу думку цифрові технології (використання великих баз даних, штучного інтелекту, розподіленого реєстру, Інтернету речей тощо) обумовлена появою нових взаємозв'язків між галузями та сферами людського життя й дає змогу якісно змінити процес публічного управління, зокрема у сфері соціально-економічних взаємовідносин, поліпшенні надання адміністративних послуг.

Так в Польщі, цифровізації державних послуг почалась з розробки «Електронної платформи державних послуг». Запровадження управлінських інновацій та ІТ-технологій на національному рівні включало прозорість державних установ і контроль громадських організацій. Цифровізація торкалась і адміністративних процесів, що означало визначення проблем, планування, моніторинг і оцінку результатів, а також перегляд

рішень. Цікавим є досвід використання цифрових технологій для налаштування місцевих систем управління на основі оцінки мешканцями ефективності муніципалітету в режимі реального часу. Зокрема в умовах війни громадяни України, які перетнули польсько-український кордон після 24 лютого 2022 року можуть отримати Diiia.pl – е-документ, що «дає право громадянам України підтверджувати легальність свого перебування у Польщі цифровим способом за допомогою смартфона» [15].

Так з 2010 року в Україні в рамках реалізації програм розвитку електронної демократії активно почалися впроваджуватись технології «електронного уряду», як «форми організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян». В 2017 році в рамках реалізації Угоди між Україною і ЄС Україна взяла на себе обов'язок «забезпечити комплексний розвиток електронного урядування відповідно до європейських вимог». Розвиток передбачав поширення цифрових технологій з метою «забезпечення взаємодії та співпраці органів влади, громадян і бізнесу», а також «залучення громадян до проектування електронних послуг та отримання якісного зворотного зв'язку та налагодження ефективної співпраці» [11].

Прийнята в Україні у 2018 році «Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018-2020 роки» [12], яка визначила напрямок цифрового розвитку країни, та поставила питання цифрової компетентності державних службовців в державних установах. Також концепція включала цифровізацію економіки, громадської та соціальної сфер.

В 2019 році цифровізація була оголошена одним із головних напрямів національної політики. Було створено Міністерство цифрової трансформації (далі Мінцифра) та інші інституції цифрового розвитку, розроблено й прийнято ряд законів, які

стосуються правового регулювання сфери «цифровізації» та інформаційно-комунікаційних технологій, цифрової економіки та інформаційної безпеки.

З реалізацією проекту «Держава в смартфоні» (2019 р.) публічне управління, бізнес, особисте життя громадян поступово переводяться в он-лайн режим. Відбувається проникнення цифрових технологій і платформ до бізнес-процесів, господарства, комунікацій, впроваджуються різні форми доступу населення до швидкісного Інтернету. Для прискорення цифровізації в регіонах постановою КМУ в ОДА запроваджується посада заступника з цифровізації [3].

В 2020 році Мінцифра України для ефективної співпраці органів публічного управління та громадян і бізнесу реалізується проект «Дія. Цифрова держава» та е-демократія «ВзаємоДія» – спрямований на підвищення ефективності та якості надання послуг. У 2021 році Мінцифра запроваджує державну програму «Інтернет-субвенція» [6], щоб віддалені села регіону мали можливість підключитися до Інтернету. Також Мінцифра визначило до 2024 року забезпечити 100% публічних послуг у цифровому форматі, забезпечити 95% населення, соціальних об'єктів швидкісним інтернетом [16]. Побудована за міжнародними стандартами онлайн-платформа е-демократія «ВзаємоДія» об'єднала наявні механізми та інструменти електронної участі (рис. 1), що стали зручними онлайн-інструментами комунікації громадськості з органами публічного управління.

Ефективний зв'язок між суспільством та органами публічного управління можливий лише в умовах е-демократії, яка й передбачає використання інформаційних технологій громадянами, урядом, політичними партіями на місцевому, регіональному рівнях, удосконалення процедур надання та отримання публічних послуг.

Рис. 1. Сфери комунікації між органами публічного управління й громадськістю.

Джерело: складено автором на основі [9, с.111]

Дослідник М. Гаген наполягає, що розвиток е-демократії опирається по-перше, на теоретичне розуміння демократії (пряма або посередницька), по-друге на технологічні засоби (електронної мережі), що уможливлюють доступ до інформації уряду і громадян [18]. На думку С. Кліфта, е-демократія – це використання інформаційних комунікаційних технологій і стратегій демократичними акторами – урядами, обраними посадовцями, медіа, політичними організаціями, громадянами (виборцями) –

всередині політичних і управлінських процесів на рівні місцевих спільнот, націй та на міжнародному рівні [19].

Варто погодитися з деякими дослідниками, що е-демократія – це той інструмент, який оптимізує відносини між владою і громадянами в умовах е-урядування, тобто «е-демократія дає змогу суб'єктам держави (уряду, органам місцевого самоврядування, бізнесу, громадянам) регулювати перелік, наповненість, способи отримання електронних послуг» [4, с. 12].

Отже складові е-демократії (Рис. 2) підвищують зацікавленість громадянина в результатах діяльності публічної влади на всіх рівнях.

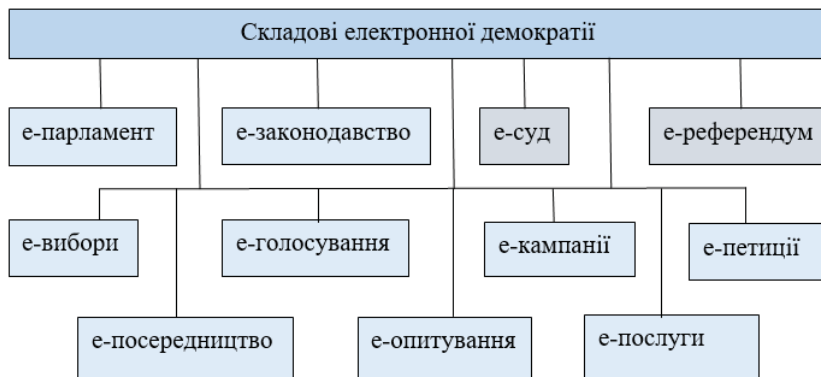

Рис. 2. Складові е-демократії.

Джерело: Складено на основі [1;4, с. 36]

Прикладом е-демократії може бути Онлайн-платформа «Взаємодія», що розширює можливості участі громадян в процесах публічного управління, зокрема вразливих категорій населення, які нині мають менше змоги впливати на публічні рішення. Більше того, користувачі зможуть отримувати якісний зворотний зв'язок, тому що Мінцифри не лише збирає в єдиному «вікні» всі канали комунікації, а й аналізує недосконалості, щоб кожен канал комунікації став ще ефективнішим.

Онлайн-платформа «е-Взаємодія» спростила процедури е-участі, зробила їх зрозумілими для всіх, побудувала безперервний діалог між суспільством і державою. Як слушно наголошує Л. Рабчинська «якісні та прозорі інструменти електронної участі є надважливим компонентом впливу на ухвалення рішень». Платформа посилила можливості громадян у сфері е-демократії, що дало можливість «кожному долучитися до політичних процесів не лише своєї громади, а й країни загалом. Оскільки думка кожного українця має бути почута та врахована» [8].

Складовою цифровізації публічного управління є хмарні технології. Так з вересня 2022 року були визначені правові відносини при наданні та використанні хмарних послуг органами державної влади та місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами, організаціями та іншими суб'єктами, яким делеговані такі повноваження [9, с. 112].

Також не слід забувати про те, що в умовах цифровізації публічного управління почали широко використовуватися цифрові канали зв'язку, використовуючи інформацію як ресурс і фактор виробництва в інформаційну діяльність. В таких умовах цифрова форма інформації (цифровізація) набуває високої значущості для зміни та вдосконалення публічного управління на різних рівнях. Цифровізація публічного управління призводить до виникнення взаємозв'язків між різними сферами людської діяльності, в тому числі збільшення цінності інформації в управлінській діяльності на різних рівнях публічної влади для забезпечення якості державних, муніципальних послуг, що надаються населенню в електронній формі. Надання таких послуг базується на затверджених адміністративних регламентах, які повинні враховувати сучасний рівень технологічного розвитку.

На нашу думку, цифровізація публічного управління дозволяє перенести прийняття управлінських рішень у віртуальне середовище, що на практиці підтверджує вислів, що саме цифровізація є суттєвим каталізатором для прискорення динаміки розвитку суспільних взаємовідносин. Тобто цифровізація управління – це процес,

спрямований на регулювання суспільних відносин, за допомогою застосування сучасних інформаційних технологій з метою задоволення різноманітних потреб та забезпечення інформаційної безпеки.

Проте, цифровізація публічного управління – це й процес діджиталізації (приведення документів, інформації в цифрову форму з використанням цифрових технологій), що спрощує доступ до інформації, а по суті – це боротьба з чергами, бюрократією та корупцією. Головною заслугою цифровізації публічного управління є зниження кількості оформлення паперових документів. Так довідки та паспорти можна замовляти через програму «Дія», також на порталі «Дії» можна сформувати біометричні паспорти, свідоцтво про народження дитини, студентський квиток, внутрішній та зовнішній COVID-сертифікати, водійські права.

На порталі «Дія» в режимі он-лайн можна зареєструвати ФОП, змінити вид діяльності або припинити її, подати позов до суду, отримати витяг про земельну ділянку, оформити ліцензії, зокрема ліцензію на послуги з автоперевезень, зареєструвати авто, оплатити за комунальні послуги, отримати виписки та багато інших послуг в декілька кліків. Все це спрощує життя людини, тому що економить її час. Як стверджує О. Пищуліна «комунікаційні цифрові технології знижують владу роботодавця, збільшуючи вибір робочих місць для пошукачів» [10, с. 88].

Отже програма «Дія», що була створена для надання е-послуг та збереженням особистої інформації та документації в умовах воєнного стану дозволяє переказувати гроші на підтримку ЗСУ, отримувати фінансову допомогу від держави для ряду категорій громадян, повідомляти про розташування ворожої техніки через «Ворог», мати доступ до Телебачення через «Дія TV», до Радіо через «Дія Радіо», подавати заявку на відшкодування майна, зруйнованого окупантами та багато чого іншого.

Цифровізація істотно прискорює і спрощує пошук інформації, дає можливість державним установам, органам місцевого самоврядування, обмінюватися даними, що призводить до

збільшення їх рівня продуктивності. Крім того, е-документообіг в державних структурах та органах місцевого самоврядування дозволяє автоматизувати всі процеси роботи з документами, максимально відмовитися від використання паперу, що надає можливість зекономити державний й місцевий бюджет, пришвидшити процес прийняття управлінських рішень та вплинути на поліпшення внутрішньої дисципліни державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Цифровізація публічного управління обумовлює підвищення прозорості економічних операцій та надає можливість їх моніторингу. Електронні платформи «Prozogo» та «Dozogo» надають змогу слідкувати за процесом публічних закупівель, поширювати та використовувати дані електронної системи, призводить до економії коштів платників податків, оскільки публічні закупівлі стали більш конкурентоспроможними.

Цифровізація публічного управління створює нові бізнес-можливості для деяких видів економічної діяльності. Наприклад, дистанційна робота та навчання зменшують пасажиропотік, електронна комерція знижує потребу в торгових площах, одночасно розвивається логістика доставляння товарів, придбаних через Інтернет, та послуги, що базуються на інформаційних комп'ютерних технологіях (далі ІКТ) (Табл. 1). За допомогою цифровізації сьогодні 95% усіх взаємодій із державою не потребують участі людей, процеси відбуваються автоматично, непомітно для громадян. Саме тому станом на 2030Е Україна має стати європейським лідером у галузі інновацій та нових технологій. При цьому 65% ВВП має припадати саме на частку цифрової економіки, що означає, що всі послуги, сервіси тощо будуть відбуватися он-лайн, зокрема 100% державних послуг [13].

Сьогодні кожен українець маючи смартфон та доступ до Інтернету, має змогу продавати свої послуги через онлайн-сервіси без посередників і роботодавців; створювати «бізнес з нуля» без стартового капіталу та активів; отримувати дохід від реалізації свого творчого потенціалу та креативних ідей тощо.

КРІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Показник	2021E	2022E	2023E	2024E	2025E	2026E	2027E	2028E	2029E	2030E
Внутрішній ринок (споживання ІКТ), млрд дол.	2,0	2,5	3,0	4,5	6,0	8,0	10,0	12,0	14,0	16,0
Вплив на ВВП, відсоток зростання	+0,5	+1	+2,0	+3,5	+4,5	+6,0	+7,5	+9,0	+11,0	+14,0

Джерело: оцінка експертів ініціативи «Цифрова адженда України», ГС «Хай-Тек Офіс Україна», ГС Digital Transformation Institute [13]

В країні діє принцип цифрового пріоритету (digital by default) – всі сфери послуг громадського життя пронизані цифровізацією, а тому існування будь-якої фізичної системи відбувається лише за відсутності цифрової альтернативи. Так під впливом цифрових технологій 95% компаній змінили власні бізнес-моделі, а хто не встиг, залишилися в аутсайдерах або зовсім зникли.

Для досягнення ВВП \$1 трлн у 2030E рівень споживання ІКТ-продукції має істотно піднятися протягом найближчих років, насамперед за рахунок упровадження масштабних національних проектів цифрових трансформацій – від пріоритетних галузей економіки до таких сфер життя, як медицина, освіта, транспорт, екологія, туризм тощо.

Таблиця 2

Частка цифрової економіки у ВВП України (КРІ)

	2021E	2022E	2023E	2024E	2025E	2026E	2027E	2028E	2029E	2030E
Частка цифрової економіки у загальному ВВП, %	3%	5%	8%	11%	15%	20%	28%	40%	52%	65%

Джерело: оцінки та розрахунки експертів ініціативи «Цифрова аджеанда України» на підставі даних World Economic Information technology Report (DEF) [13]

Отже, тренди майбутнього, на які «приречені» державні системи управління задля досягнення власної ефективності, скорочення часу, економії бюджетних коштів – це використання в публічному управлінні нових моделей діяльності, аутсорсинг бізнес-процесів, хмарна стратегія тощо. Саме тому першочергові кроки цифровізації державного управління спрямовані на уніфікацію та стандартизацію типових ділових процесів державних установ (від міністерств до муніципалітетів), використання стандартизованих рішень для кожного типового ділового процесу всіма розпорядниками бюджетних коштів та заборона на розробку дублювальних систем, аутсорсинг функцій розробки та адміністрування систем управління типовими діловими процесами.

Вважаємо, що цифровізація в Україні неодмінно призведе до підвищення рівня економіки, конкурентоспроможності на світовому ринку, до розвитку традиційних секторів економіки, розвитку внутрішнього ринку, тому що сприяє економії часу. Цифровізація управління дозволяє найбільш ефективно використовувати наявного людського капіталу, реалізовувати інвестиційні стратегії, створити

в умовах євроінтеграції, оскільки цифрові технології дозволяють змінити спосіб функціонування територіальних громад, регіонів, а також підвищити рівень продуктивності праці та добробуту населення, подолати виклики у сфері публічного управління.

Розкрито, що цифровізація створює позитивний ефект не тільки в публічному управлінні, але й у сфері економіки, освіти, культури, забезпечуючи економію людських, фінансових, матеріальних ресурсів, а також сприяючи вирішенню суспільно значущих проблем.

Зазначено, що саме цифровізація, як процес переходу суспільства на цифрові технології в усіх сферах суспільної життєдіяльності, формує більш інклюзивне суспільство та кращі механізми управління та є інструментом для досягнення стратегічної цілі України – збільшення ВВП у 8 разів, до 1 трлн дол. у 2030Е.

Визначено, що ефективний зв'язок між суспільством та органами публічного управління можливі лише в умовах електронної демократії, яка й передбачає використання інформаційних технологій громадянами, урядом, політичними партіями на місцевому, регіональному рівнях, удосконалення процедур надання та отримання публічних послуг. Прикладом е-демократії може бути Онлайн-платформа «ВзаємоДія», що розширює можливості участі громадян в процесах публічного управління, зокрема вразливих категорій населення, які нині мають менше змоги впливати на публічні рішення. Більше того, користувачі зможуть отримувати якісний зворотний зв'язок, тому що Мінцифри не лише збирає в єдиному «вікні» всі канали комунікації, а й аналізує недосконалість, щоб кожен канал комунікації став ще ефективнішим.

Обґрунтовано, що цифровізація публічного управління дозволяє збільшити обсяг відкритих даних та посилити гарантії доступу до загальнодоступної інформації, що знаходиться в державних та муніципальних інформаційних системах, а по суті змінює, трансформує суспільні взаємовідносини, змінює процес виконання функцій органами публічної влади, розширює їх можливості у прийнятті управлінських рішень, що спираються на дані, отримані

внаслідок застосування інформаційних технологій, здійснення інформаційної діяльності, зокрема в процесах адміністрування, надання державних та муніципальних послуг громадянами в електронній формі, налагоджені цифрових каналів зв'язку, штучного інтелекту, робототехніки, Інтернету речей, аналітики великих обсягів даних, хмарних технологіях.

В подальших дослідженнях пропонується звернути увагу на вивчення процесів цифровізації та діджиталізації у виконавчорозпорядчій діяльності суб'єктів публічної адміністрації.

Ключові слова: цифровізація, цифрові технології, діджиталізація, публічне управління, електронна демократія.

Received: 22.08.23

References

1. Voinova, E.O. (2012). *Elektronna demokratiia yak forma politychnoi komunikatsii [Electronic democracy as a form of political communication]*. Retrieved from: fpps.onua.edu.ua/index.php/2012-03.../35-2012-04-03-14-46-53 [in Ukrainian].
2. Danikov, O.V., & Sichkarenko, K.O. (2018). Kontseptualni zasady tsyfrovizatsii ekonomiky Ukrainy [Conceptual principles of digitization of the economy of Ukraine]. *Infrastruktura rynku. Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom – Market infrastructure. Economy and management of the national economy*, 17, (pp. 73-79) [in Ukrainian].
3. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Deiaki pytannia tsyfrovoho rozvytku No. 56 vid 30 sichnia 2019 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine Some issues of digital development No. 56 of January 30, 2019]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
4. Hrytsiak, N.V., & Soloviov, S.H. (2015). *Elektronna demokratiia: navch. posibnyk [Electronic democracy]*. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
5. Yevtushenko, O., & Andriyash, V. (2019). *Metodychni rekomendatsii z navchalnogo kursu «Publichne upravlinnia» [Methodological recommendations from the training course «Public Administration»]*. Mykolaiv: Vyd-vo ChNU

im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

6. Internet-subventsiia [Internet subsidy]. (n.d.). *diia.gov.ua*. Retrieved from: <https://diia.gov.ua/internet-sbvenciya> [in Ukrainian].

7. Markevich, K. (2021). *Tsyfrovizatsiia: perevahy ta shliakhy podolannia vyklykiv [Digitization: benefits and ways to overcome challenges]*. Retrieved from: <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv> [in Ukrainian].

8. Mintsyfra robyt instrumenty elektronnoi demokratsii dostupnymy dlia vsikh. Prostir elektronnykh konkursiv [The Ministry of Digital makes the tools of e-democracy available to everyone. Space of electronic contests]. (n.d.). *grants.vzaemo.diia.gov.ua*. Retrieved from: <https://grants.vzaemo.diia.gov.ua/news/mincifra-robit-instrumenti-elektronnoi-demokratyi-dostupnimi-dlya-vsikh> [in Ukrainian].

9. Pyrih, S. (2022). Tsyfrovizatsiia publichnoho upravlinnia ta e-demokratii na rehionalnomu rivni. [Digitization of public administration and e-democracy at the regional level]. *Ekonomichnyi forum – Economic Forum*, 1(3), (pp. 107-113). Retrieved from: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-3-13> [in Ukrainian].

10. Pyschulina, O. (2020). *Tsyfrova ekonomika: trendy, ryzyky ta sotsialni determinanty. [Digital economy: trends, risks and social determinants]*. Kyiv: Zapovit [in Ukrainian].

11. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku elektronnoho uriaduvannia v Ukraini» vid 20 veresnia 2017 r. No. 649-r. [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine On approval of the Concept of e-government development in Ukraine of September 20, 2017 No. 649-r.]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%d1%80%23Text#Text> [in Ukrainian].

12. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoi ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii» vid 17 sichnia 2018 r. No. 67-r. [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine On approval of the Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the action plan for its implementation of January 17, 2018 No. 67-r.]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p#Text> [in Ukrainian].

13. Ukraina 2030E – kraina z rozvynenoiu tsyfrovoiu ekonomikoiu [Ukraine 2030E – a country with a developed digital economy]. (2021). (n.d.). *strategy.uifuture.org*. Retrieved from: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z>

rozvnutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html [in Ukrainian].

14. Fedorov, M. (2021). Tsyfrovizatsiia – tse postupove peretvorennia usikh derzhavnykh posluh na zruchni onlain-servisy [Digitization is the gradual transformation of all government services into convenient online services]. *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/mihajlo-fedorov-cifrovizaciya-ce-postupove-peretvorennya-usih-derzhavnih-poslug-na-zruchni-onlajn-servisi> [in Ukrainian].

15. Diia.pl – persha povnistiu tsyfrova posvidka na prozhyvannia! [Diia.pl is the first fully digital residence permit!]. (n.d.). *www.gov.pl*. Retrieved from: <https://www.gov.pl/web/ua/Diiapl-persha-povnistyu-tyfrova-posvidka-na-prozhyvannya> [in Ukrainian].

16. Tsili do 2024 roku [Goals until 2024]. (n.d.). *thedigital.gov.ua*. Retrieved from: <https://thedigital.gov.ua/ministry> [in Ukrainian].

17. Elding, C., & Morris, R. (2018). *Digitalisation and its impact on the economy: insights from a survey of large companies*. Retrieved from: https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2018/html/ecb.ebbox201807_04.en.html [in English].

18. Hagen, M.A. *Typology of Electronic Democracy*. Retrieved from: http://www.uni-giessen.de/fb03/vinci/labore/netz/hag_en.htm [in English].

19. Clift, S. *The Future of E-Democracy – The 50 Year Plan*. Retrieved from: <http://www.publicus.net/articles/future.html> [in English].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Олександр Евтушенко: Чорноморський національний університет імені Петра Могили: вул. 68 десантників, 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Alexander Yevtushenko: Black Sea National University of Petro Mohyla, 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID. ORG./ 0000-0002-5161-3312

E-mail: alnievt@ukr.net